

RADCA PRAWNY

Kod zawodu:

261103

1. Zadania zawodowe

Zawód radcy prawnego przeszedł w Polsce przez pół wieku gruntowną przemianę, od obsługi prawnej jednostek gospodarki uspołecznionej, świadczonej zwykle w ramach stosunku pracy, po wolny zawód, który w zakresie podmiotowym i przedmiotowym stał się niemal identycznym z zawodem adwokata.

Wykonywanie zawodu radcy prawnego polega na świadczeniu pomocy prawnej, a w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu jako pełnomocnik stron w postępowaniu cywilnym lub administracyjnym przed sądami i urzędami, a od wejścia w życie z dniem 1 lipca 2015 r. zmian w ustawie – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 poz. 1247) także w charakterze obrońcy w sprawach o przestępstwa i przestępstwa skarbowe. Pomoc prawna polegająca na występowaniu w charakterze obrońcy może być świadczona na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii radcy prawnego lub spółce, pod warunkiem, że radca prawny nie pozostaje w stosunku pracy. Zakaz ten nie dotyczy pracowników naukowych i naukowodydaktycznych.

Radca prawny wykonuje zawód w ramach stosunku pracy, na podstawie umowy cywilnoprawnej, w kancelarii radcy prawnego oraz w spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, o ile wyłącznym podmiotem działalności tych spółek jest świadczenie pomocy prawnej. Wykonując zawód w ramach stosunku pracy radca

prawny może być zatrudniony jednocześnie w więcej niż jednej jednostce organizacyjnej i w wymiarze przekraczającym jeden etat.

Głównym celem pracy radcy prawnego jest ochrona prawna uzasadnionych interesów podmiotów gospodarczych; przedsiębiorstw państwowych, urzędów, firm prywatnych, spółek. W przedsiębiorstwie, spółce lub firmie prywatnej z pomocy radcy prawnego korzysta najczęściej dyrektor, prezes spółki czy właściciel firmy. Konsultuje on z radcą prawnym podejmowanie wszystkich ważnych decyzji, mogących mieć prawne konsekwencje np. zatrudnianie i zwalnianie pracowników, zawieranie kontraktów handlowych, wydawanie wewnętrznych zarządzeń. Radca prawny analizuje każdą sytuację pod kątem jej zgodności z przepisami prawa. Na bieżąco informuje swojego pracodawcę o zmianach, które następują w przepisach. Dbą o interesy swojego zakładu pracy, w sprawach sądowych występuje jako jego pełnomocnik. Radca prawny wykonuje zawód ze starannością wynikająca z wiedzy prawniczej oraz zasad etyki radcy prawnego.

W organie administracji państwowej lub samorządowej (w ministerstwie, urzędzie wojewódzkim, miejskim, urzędzie gminy) radca prawny wykonuje pomoc prawną w komórce lub w jednostce organizacyjnej, w biurze, wydziale lub na wyodrębnionym stanowisku do spraw prawnych i podlega bezpośrednio kierownikowi tego urzędu. Do jego zadań oprócz obsługi prawnej urzędu należy opiniowanie pod względem prawnym aktów, które są wydawane przez te jednostki. Prowadzi on i aktualizuje listę wydanych zarządzeń i pilnuje ich zgodności z przepisami wyższego rzędu.

Radca prawny pracujący w kancelarii prawniczej lub biurze prawnym zajmuje się prowadzeniem spraw różnych klientów. Najczęściej zgłaszają się do niego osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą lub małe firmy i przedsiębiorstwa potrzebujące pomocy prawnika w konkretnej sprawie, a nie zatrudniające go na stałe. Radca prawny udziela porad, jak rozwiązać dany problem prawny, a jeśli zaistnieje taka potrzeba, reprezentuje klienta przed sądem.

Praca radcy prawnego jest bardzo złożona, dlatego osoba wykonująca ten zawód powinna charakteryzować się różnymi cechami i predyspozycjami psychologicznymi. Radca prawny pracuje przede wszystkim z ludźmi; udziela rad, odpowiada na pytania, prowadzi rozmowy, dlatego powinien posiadać zdolność poprawnego wypowiedzenia swoich myśli w mowie i

piśmie, łatwość nawiązywania kontaktów z ludźmi oraz umiejętność przekonywania innych do zmiany stanowiska. Szybki refleks umożliwi udzielenie celnej odpowiedzi podczas sprawy w sądzie, podzielność uwagi pozwoli na jednoczesne słuchanie toczących się rozmów i zastanawianie się nad własnym stanowiskiem. Niezbędna jest również dobra pamięć bez której prowadzenie kilku spraw równocześnie nie byłoby możliwe. Bardzo ważną rzeczą jest umiejętność pracy w szybkim tempie oraz zdolność do zmiany metod działania. W tym zawodzie potrzebna jest także zdolność koncentracji uwagi, logicznego rozumowania oraz przewidywania skutków działań. Chociaż w swojej pracy radca kieruje się przepisami prawa, to musi umieć dostrzegać różne możliwości rozwiązania danej sprawy, a spostrzegawczość pozwoli mu na dostrzeżenie nawet najdrobniejszych usterek prawnych. Radca prawny powinien cechować się dużą samodzielnością w swoich działaniach, a zasada niezależności wymaga, by radca był wolny od wszelkich wpływów, które mogą wynikać z jego interesów osobistych, nacisków zewnętrznych, nakłaniania, gróźb bezpośrednich lub pośrednich z jakiegokolwiek strony, czy z powodu (art.7 Kodeksu etyki radcy prawnego). Kierując się obowiązującym prawem i zasadami etyki nie może ulegać niekorzystnym wpływom innych osób. Wykonywanie zawodu radcy prawnego wymaga znajomości dobrej obsługi komputera oraz coraz częściej komunikatywnej znajomości języków obcych, szczególnie języka angielskiego.

2. Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Radcą prawnym może zostać osoba, która ukończyła wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskała tytuł magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Polsce.

Korzysta w pełni z praw publicznych, ma pełną zdolność do czynności prawnych, jest nieskazitelnego charakteru i swym dotychczasowym zachowaniem daje rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu radcy prawnego. Odbiła aplikację radcowską i złożyła egzamin radcowski. Prawo wykonywania zawodu radcy prawnego powstaje z chwilą dokonania wpisu na listę radców prawnych i złożenia ślubowania. Ślubowanie odbiera dziekan rady okręgowej izby radców prawnych prowadzącej listę radców prawnych na którą został wpisany radca prawny.

W Lublinie Okręgowa Izba Radców Prawnych mieści się pod adresem ul. Wallenroda 2e, 22-607 Lublin (www.oirp.lublin.pl) obejmując swoim zasięgiem działania powiaty: bialski, biłgorajski, chełmski, hrubieszowski, janowski, krasnostawski, kraśnicki, lubartowski, lubelski, łęczyński, opolski, parczewski, puławski, radzyński, rycki, świdnicki, tomaszowski, włodawski, zamojski i miasta na prawach powiatu: Białą Podlaską, Chełm, Lublin i Zamość.

Nabór na aplikację radcowską przeprowadzany jest w drodze egzaminu wstępnego przez komisję egzaminacyjną. Egzamin ma sprawdzić wiedzę prawniczą kandydata na aplikanta radcowskiego i polega na rozwiązaniu testu składającego się z zestawu 150 pytań zawierających po trzy propozycje odpowiedzi, z których tylko jedna jest prawidłowa. Pozytywny wynik z egzaminu wstępnego otrzymuje kandydat, który uzyskał z testu co najmniej 100 punktów. Egzamin jest odpłatny, przeprowadza się go raz w roku w terminie wskazanym przez Ministra Sprawiedliwości. W 2014 roku wysokość opłaty za egzamin wynosiła 840 PLN. O wynikach egzaminu wstępnego informuje rady okręgowe izb radców prawnych Minister Sprawiedliwości, publikując równocześnie w Biuletynie Informacji Publicznej imiona i nazwiska osób, które uzyskały pozytywny wynik z egzaminu.

Aplikacja radcowska rozpoczyna się 1 stycznia każdego roku i trwa trzy lata. Aplikację radcowską odbywa się w kancelarii radcy prawnego, w spółce radców prawnych lub radców prawnych i adwokatów oraz w jednostkach organizacyjnych. Celem aplikacji radcowskiej jest przygotowanie aplikanta do należytego i samodzielnego wykonywania zawodu radcy prawnego, w szczególności wykształcenia umiejętności z zakresu zastępstwa procesowego, sporządzania pism, umów i opinii prawnych oraz przyswojenie zasad wykonywania zawodu.

Aplikacja radcowska jest odpłatna. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych, określa w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty rocznej, przy czym wysokość opłaty nie może być wyższa niż sześciokrotność minimalnego wynagrodzenia. W 2014 roku opłata za roczną aplikację radcowską wynosiła 5208 PLN.

Obowiązująca od 23 sierpnia 2013 roku ustawa z 13 czerwca 2013 roku *o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz. U. 2013 poz. 829)*, tzw. ustawa deregulacyjna wprowadziła szereg poważnych zmian w zakresie prawnej regulacji zasad odbywania aplikacji radcowskiej.

Należy do nich rozszerzenie zakresu możliwości zastępowania radcy prawnego przez aplikantów przed sądami. Zgodnie z jej zapisami aplikant po 6 miesiącach może zastępować radcę prawnego przed wszystkimi sądami, organami ścigania i organami państwowymi, samorządowymi i innymi instytucjami za wyjątkiem Sadu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu.

Zmiany objęły również kwestie wydawania upoważnień do zastępowania aplikantów radcowskich, uzyskali oni bowiem możliwość zastępowania adwokatów, jednak za wyłączeniem pełnienia roli obrońcy w sprawach karnych i karno-skarbowych i pod warunkiem, że adwokat jest współnikiem w spółce adwokacko-radcowskiej.

Ustawa określiła ponadto status prawny osoby, która już zakończyła aplikację, a nie złożyła jeszcze ślubowania. Obecnie aplikant radcowski zachowa prawo do reprezentowania radcy prawnego przez rok od momentu uzyskania zaświadczenia o pozytywnym wyniku egzaminu radcowskiego.

Do egzaminu radcowskiego może przystąpić osoba, która odbyła aplikację radcowską i otrzymała zaświadczenie o jej odbyciu. Egzamin radcowski przeprowadzają komisje egzaminacyjne w składzie 8 członków, powołane na obszarze właściwości jednej lub kilku okręgowych izb radców prawnych przez Ministra Sprawiedliwości i Krajową Radę Radców Prawnych. Egzamin radcowski przeprowadza się raz w roku w terminie wyznaczonym przez Ministra Sprawiedliwości, jest on płatny. W 2014 roku opłata za egzamin radcowski wynosiła 1344 PLN. Egzamin składa się z pięciu części pisemnych i polega na sprawdzeniu przygotowania prawniczego aplikanta do samodzielnego i należytego wykonywania zawodu radcy prawnego. W/w ustawa deregulacyjna określiła nowe zasady egzaminu radcowskiego likwidując jego część testową oraz dodając do zadań z zakresu prawa karnego, cywilnego, gospodarczego i administracyjnego zadania z zakresu zasad wykonywania zawodu lub zasad etyki polegające na przygotowaniu opinii prawnej. Wprowadziła ponadto prawo rodzinne jako alternatywę dla zadania z prawa cywilnego. Ostateczną ocenę z pracy pisemnej dotyczącej danego zadania z części egzaminu radcowskiego stanowi średnia ocen cząstkowych przyznanych przez każdego z egzaminatorów. W przypadku niepowodzenia można przystępować do egzaminu wielokrotnie, wnosząc każdorazowo opłatę. Wpis na listę radców prawnych osoby, która uzyskała pozytywny wynik z egzaminu radcowskiego, następuje na jej wniosek, na podstawie uchwały rady okręgowej izby radców prawnych, właściwej ze względu

na miejsce odbycia aplikacji radcowskiej (w województwie lubelskim jest to Okręgowa Izba Radców Prawnych w Lublinie).

Zmianie uległy również przepisy określające zasady dostępności do zawodu radcy prawnego.

Zgodnie z art. 25 ust. 1. znowelizowanej *ustawy o radcach prawnych (Dz. U. 2014 poz. 637 ze zm.)* wymogu odbycia **aplikacji radcowskiej i złożenia egzaminu radcowskiego nie stosuje się do:**

- 1) profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych;
- 2) osób, które przez okres co najmniej 3 lat zajmowały stanowisko radcy lub starszego radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa albo wykonywały zawód komornika;
- 3) osób, które zajmowały stanowisko sędziego, prokuratora lub wykonywały zawód adwokata albo notariusza;
- 4) osób, które zdały egzamin sędziowski lub prokuratorski po dniu 1 stycznia 1991 r. lub egzamin notarialny po dniu 22 kwietnia 1991 r. oraz w okresie 5 lat przed złożeniem wniosku o wpis na listę radców prawnych, łącznie przez okres co najmniej 3 lat:
  - a) zajmowały stanowisko asesora sądowego, asesora prokuratorskiego, referendarza sądowego, starszego referendarza sądowego, aplikanta sądowego, aplikanta prokuratorskiego, asystenta prokuratora, asystenta sędziego lub były zatrudnione w Sądzie Najwyższym, Trybunale Konstytucyjnym lub w międzynarodowym organie sądowym, w szczególności w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Europejskim Trybunale Praw Człowieka i wykonywały zadania odpowiadające czynnościom asystenta sędziego
  - b) wykonywały na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez adwokata lub radcę prawnego w kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej, lub kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej
  - c) były zatrudnione w urzędach organów władzy publicznej lub w państwowych jednostkach organizacyjnych i wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z tworzeniem projektów ustaw, rozporządzeń lub aktów prawa miejscowego;

5) osób, które posiadają stopień naukowy doktora nauk prawnych oraz w okresie 5 lat przed złożeniem wniosku o wpis na listę radców prawnych, łącznie przez okres co najmniej 3 lat:

- a) zajmowały stanowisko referendarza sądowego, starszego referendarza sądowego, aplikanta sądowego, aplikanta prokuratorskiego, asystenta sędziego, asystenta prokuratora
- b) wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez adwokata lub radcę prawnego na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej w kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej lub kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej,
- c) były zatrudnione w urzędach organów władzy publicznej lub w państwowych jednostkach organizacyjnych i wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z tworzeniem projektów ustaw, rozporządzeń lub aktów prawa miejscowego. Natomiast zgodnie z art. 25 ust. 2 w/w ustawy oraz art. 2 ustawy o zmianie

ustawy – Prawo o adwokaturze oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 t. po. 993) do **egzaminu radcowskiego składanego przed komisją, bez odbycia aplikacji radcowskiej mogą przystąpić:**

- 1) doktorzy nauk prawnych;
- 2) osoby, które przez okres co najmniej 4 lat w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu były zatrudnione na stanowisku referendarza sądowego, starszego referendarza sądowego, asystenta prokuratora, asystenta sędziego lub były zatrudnione w Sądzie Najwyższym, Trybunale Konstytucyjnym lub w międzynarodowym organie sądowym, w szczególności w Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej lub Europejskim Trybunale Praw Człowieka i wykonywały zadania odpowiadające czynnościom asystenta sędziego;
- 3) osoby, które po ukończeniu wyższych studiów prawnych przez okres co najmniej 4 lat w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu wykonywały na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej przez radcę prawnego lub adwokata w kancelarii radcy prawnego, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej lub kancelarii adwokackiej, zespole adwokackim, spółce cywilnej, jawnej, partnerskiej, komandytowej lub komandytowo-akcyjnej,

- 4) osoby, które po ukończeniu wyższych studiów prawniczych przez okres co najmniej 4 lat w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu były zatrudnione w urzędach organów władzy publicznej i wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej na rzecz tych urzędów;
- 4a) osoby, które po ukończeniu aplikacji legislacyjnej przez okres co najmniej 4 lat w okresie nie dłuższym niż 6 lat przed złożeniem wniosku o dopuszczenie do egzaminu były zatrudnione w urzędach organów władzy publicznej lub w państwowych jednostkach organizacyjnych i wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane z tworzeniem projektów ustaw, rozporządzeń lub aktów prawa miejscowego;
- 5) osoby, które zdały egzamin sędziowski, prokuratorski, notarialny lub komorniczy;
- 6) osoby, które zajmują stanowisko radcy lub starszego radcy Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa.

Osoby, które wykonują zawód sędziego, prokuratora, notariusza, komornika, asesora sądowego, prokuratorskiego i notarialnego bądź odbywają aplikację sądową, prokuratorską lub notarialną, nie mogą jednocześnie zostać wpisane na listę radców prawnych ani wykonywać zawodu radcy prawnego.

3. Szanse zatrudnienia

Radca prawny posiada szerokie możliwości zatrudnienia. Duże firmy i instytucje mają możliwość zlecenia obsługi prawnej jednemu lub nawet kilku radcom prawnym, którzy będą zajmować się sprawami tylko tego podmiotu. Możliwość świadczenia pomocy prawnej w ramach stosunku pracy w tym w instytucjach państwowych i samorządowych daje szansę na większą stabilizację i gwarancję zatrudnienia. Ponadto radca może pracować w wymiarze czasowym, który przekracza jeden etat. Daje to sposobność do wykonywania zawodu na kilku płaszczyznach.

Atrakcyjnym rozwiązaniem dla radcy prawnego jest możliwość otwarcia własnej kancelarii prawniczej i świadczenia usług kilku firmom lub indywidualnym klientom. Znacznie łatwiej jest otworzyć własną kancelarię osobie, która zdobyła już doświadczenie i renomę w zawodzie radcy prawnego. Dobrym pomysłem jest ukończenie specjalizacji w danej dziedzinie,

co może przyczynić się do większego zainteresowania ze strony przedsiębiorstw i firm szukających prawdziwych fachowców z zakresu wybranej tematyki.

Radca prawny jest zobowiązany zawiadomić radę właściwej okręgowej izby radców prawnych o podjęciu wykonywania zawodu i formach jego wykonywania.

4. Płace

Zarobki radców prawnych są bardzo różne. Radca prawny wykonujący zawód na podstawie stosunku pracy ma prawo do wynagrodzenia i innych świadczeń określonych w układzie zbiorowym pracy lub w przepisach o wynagrodzeniu w jednostce organizacyjnej zatrudniającej radcę prawnego. Wynagrodzenie to nie może być niższe od wynagrodzenia przewidzianego dla stanowiska pracy głównego specjalisty lub innego równorzędnego stanowiska pracy i waha się od kilku do kilkunastu tysięcy złotych. Jeśli radca prawny posiada własną kancelarię, to jego zarobki są uzależnione od liczby klientów, ilości prowadzonych spraw, ich wagi, specyfiki zleceniodawcy oraz wyznaczonych stawek.

5. Podnoszenie kwalifikacji

Wykonywanie zawodu radcy prawnego wymaga bardzo wysokiego poziomu kompetencji zawodowych. Zasada kompetencji zawodowych wyrażona w Kodeksie Etyki Radców Prawnych (*Uchwała Nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 roku w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego*) nakłada na nich skonkretyzowany obowiązek uczestniczenia w szkoleniach zawodowych. Artykuł 23 ust.1 Kodeksu mówi, że obowiązkiem radcy prawnego jest dbałość o rozwój zawodowy poprzez kształcenie ustawiczne, zaś art.23 ust.2 zobowiązuje do brania udziału w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu. Szczegółowo zagadnienie brania udziału w szkoleniach zawodowych reguluje uchwała Nr 30/B/VII/2008 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 6 czerwca 2008 r. w sprawie określenia zasad wypełniania przez radcę prawnego obowiązku brania udziału w szkoleniach zawodowych, z późniejszymi zmianami (t.j. Uchwała Nr 78/VIII/2012).

Samorządowy obowiązek doskonalenia zawodowego nakłada na wszystkich radców prawnych konieczność zdobycia 40 punktów szkoleniowych w ciągu 3 lat. Obecny cykl szkoleniowy trwa od 1 stycznia 2012 roku., a zakończy się 31 grudnia 2014 roku. Wymaganą ilość punktów radcy prawni mogą zdobyć uczestnicząc w szkoleniach organizowanych przez Centrum Szkolenia Ustawicznego Radców Prawnych Krajowej Rady Radców Prawnych, okręgowe izby radców prawnych, pracodawców oraz instytucje spoza samorządu zawodowego. Punkty mogą uzyskać także za publikacje z dziedziny prawa (opracowania, artykuły w czasopiśmie fachowych, głosy do orzeczeń sądów), kursy języków obcych prawniczych oraz za studia podyplomowe czy doktoranckie rozwijające kompetencje prawnicze.

Mogą także skorzystać ze szkoleń dostępnych na platformie e-learningowej dla prawników, powstałej na zlecenie Krajowej Rady Radców Prawnych, oferującej szkolenia on-line.

Zawodami pokrewnymi dla radcy prawnego są: adwokat, sędzia, prokurator, notariusz, komornik sądowy, doradca podatkowy, syndyk.